

Nr 559

Av herr **Ohlin m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 104, angående statligt stöd till trädgårdsnäringsens rationalisering.

De svenska trädgårdsodlarna har länge fått utöva sin näring under ekonomiskt pressande förhållanden. Endast i ringa utsträckning har det allmänna vidtagit åtgärder till underlättande av sådan rationalisering, som i andra näringsgrenar uppmuntrats genom statliga kredit- och stödåtgärder. En mera positiv inställning härvidlag till trädgårdshanteringens problem framstår därför som angelägen. Kungl. Maj:ts proposition nr 104 med förslag till åtgärder för statligt stöd till trädgårdsnäringsens rationalisering är ett steg i rätt riktning. På några punkter finner vi dock förslagen vara mindre väl utformade eller otillräckliga.

Departementschefen föreslår att kreditgaranti för rationaliseringslån och bidrag till rationaliseringsåtgärder skall lämnas endast till *redan bestående* trädgårdsföretag. Det är oklart om härmed avses vid lagens ikraftträdande eller vid ansökningstiden i gång varande företag. Den första tolkningen innebär den orättvisan att företag som etableras efter lagens ikraftträdande för framtiden helt avstängs från möjlighet att komma i åtnjutande av det statliga stödet, den andra tolkningen framkallar svårigheten att bestämma när ett företag skall anses ha passerat igångsättningsstadiet. Av dessa skäl vill vi ansluta oss till bankofullmäktiges mening att den som är eller har varit verksam inom branschen och därför kan anses besitta branschkännedom bör kunna komma i åtnjutande av det statliga stödet även vid nyetablering. För detta kan vidare anföras bankofullmäktiges skäl att det kan vara ett allmänt intresse att nya trädgårdsföretag tillkommer.

Lantbruksstyrelsen fastslår i sin utredning att det torde finnas behov av krediter för rationalisering hos såväl större som mindre trädgårdsföretag. I princip bör man dock räkna med att statligt stöd såväl i form av statsbidrag som i form av lånegaranti främst lämnas behövande företag av mindre storlek, dvs. företag med upp till och med två helårsanställda arbetare utöver brukaren eller driftsledaren. Styrelsen vill dock icke förorda, att företag med flera anställda än två skall helt avstängas från möjligheten att erhålla statligt stöd, men i så fall i form av *långgarantier*. *Statsbidrag* torde enligt lantbruksstyrelsens uppfattning dock bära förbehållas de mindre företagen. Beträffande dessa bör vidare ekonomisk behovsprövning ske enligt samma grunder som dem vilka gäller i fråga om beviljande av bidrag till jordbrukare för rationaliseringsåtgärder, anser lantbruksstyrelsen.

Departementschefen föreslår en ytterligare begränsning för det statliga stö-

det genom att gränsen flytas ner till företag med — förutom brukare och tillfällig arbetskraft — blott *en* helårsanställd arbetare.

Någon bärande motivering för denna ändring har departementschefen inte förebragt. Vi ansluter oss till lantbruksstyrelsens uppfattning att *statsbidrag* bör kunna utgå till företag med högst *två* helårsanställda arbetare utöver brukaren och driftsledaren.

Departementschefen föreslår vidare att *kreditgarantien undantagsvis* skall kunna utgå till andra än de mindre företagen. Då behovet av rationalisering inte finns endast hos de mindre företagen föreslår vi att möjligheten till kreditgaranti för rationaliseringslån inte görs beroende av antalet anställda i företaget.

En rationell växtodling under glas förutsätter en fortlöpande kemisk kontroll över jordens reaktions- och ledningstal samt näringshalt. Som lantbruksstyrelsen påpekar i sitt yttrande, gäller det inte bara att fastställa jordens kemiska egenskaper genom en grundanalys före sådd eller plantering. Det är lika viktigt att följa förändringarna i jordens halt av för växterna upptagbara näringsämnen genom snabba analyser under odlingens gång. I en viss utsträckning har de statsunderstödda kemiska kontrollstationerna börjat betjäna också trädgårdsnäringen. De fem stationer som finns är emellertid redan hårt ansträngda av arbete med uppgifter för jordbrukets räkning. Dessutom hyser man på flera håll tveksamhet beträffande det ändamålsenliga i att i arbetsplanen inordna uppgifter vilkas lösning kräver en metod, som väsentligt avviker från stationernas övriga.

Lantbruksstyrelsen framhåller dessutom att en personlig direktkontakt mellan kemisten och trädgårdsodlaren är önskvärd för att denne på ett riktigt sätt skall kunna tillgodogöra sig laboratoriets tjänster och för att resultaten av analyserna snabbt skall kunna utnyttjas. Det är därför, anser lantbruksstyrelsen, av stor vikt dels att laboratoriets arbetsområde är begränsat, så att inte trädgårdsmästaren försvinner som ett nummer i registret över uppdragsgivare, dels att laboratoriet är beläget inom eller i omedelbar närhet av viktiga odlingsområden. Till det kommer att de mindre, lokala laboratorierna kan arbeta under enklare förhållanden och med mindre omfattande utrustning än de statsunderstödda kemiska stationerna. Lantbruksstyrelsen fasthåller därför vid att särskilda trädgårdslaboratorier bör inrättas och uppskattar det aktuella behovet därav till åtta à tio.

Departementschefen har emellertid inte ansett sig kunna biträda förslaget att kreditgaranti skall kunna beviljas för laboratorielån eller statsbidrag lämnas till laboratorieverksamhet. Ett beslut av riksdagen i enlighet härmed vore att beklaga, eftersom betydande värden går förlorade genom otillräckligheten i den laboratorieservice, som för närvarande står till trädgårdsnäringens förfogande.

Behovet av kontinuerliga analyser beror bl. a. på att plantornas utseende inte är en tillförlitlig grund för bedömandet av näringsbalansen i jorden. Så t. ex. antas i allmänhet svag växt och jämnt gula äldre blad betyda kvävebrist

och föranleder oftast kvävegödsling. Överskott på kväve ger emellertid samma symptom och är cirka tolv gånger vanligare än brist, ett faktum som visar hur osäker bedömningen ofta blir. Här nedan redovisas 200 fall av svår missväxt under 1954, vilka vållade vederbörande trädgårdsmästare avsevärda förluster. Analyserna har gjorts vid Hässelby-Skälby trädgårdslaboratorium. Fallen gäller enbart växthuskulturer, såväl blommor som grönsaker. I många fall har samtidigt sjukdom förekommit, och det är givetvis omöjligt att säga om det är gödslingsfelet eller sjukdomen som allvarligt skadat kulturen. I de flesta fall synes dock gödslingsfelet ha förelegat först, varigenom plantornas motståndskraft nedbrutits. Endast mycket stora avvikelser från normalvärdet räknas som "fel".

Konstaterade gödslingsfel i procent av de 200 fallen:

Felaktigt pH-värde 16,5, skadligt högt ledningstal 55, brist på kväve 5, giftigt kväveöverskott 60, brist på fosfor 10, giftigt fosforöverskott 41, brist på kalium 4,5, giftigt kaliumöverskott 63,5, spårämnesbrister 13,5. Allmänt för kraftig gödsling förelåg i 23 procent av fallen. Inga fel kunde konstateras på jorden i 2,5 procent av fallen.

I inte mindre än 97,5 procent av fallen förelåg alltså svåra gödslingsfel. Detta får naturligtvis inte tolkas så att 97,5 procent av all missväxt i våra handels-trädgårdar beror på gödslingsfel. Troligen inkommer till laboratoriet huvudsakligen sådana fall där trädgårdsmästaren själv inte kunnat konstatera en tydlig orsak (såsom insektsangrepp, sjukdom, dåligt planmaterial osv.). Men redovisningen visar likväl att många trädgårdsodlare drabbas av en dubbel förlust genom kostnaderna för en onödigt stor gödsling och genom en därav följande missväxt. Den pekar klart på vilka ekonomiska vinster som skulle göras om trädgårdsnäringen försågs med ett utbyggt nät av trädgårdslaboratorier.

Vi vill därför föreslå att riksdagen följer lantbruksstyrelsens rekommendation och beviljar de medel som av denna äskas till kreditgaranti och statsbidrag för inrättande av trädgårdslaboratorier. Till dessa laboratorier kan lämpligen knytas de fem specialkonsulenttjänster som föreslagits i motionerna nr I:375 av herr Persson i Östervåla m. fl. och nr II: 457 av herrar Rimås, Widén och Nilsson i Lönsboda vid årets riksdag. Beträffande motiveringen för dessa tjänsters inrättande hänvisas till motionen II:457.

De förslag vi här framställt ansluter sig i stort sett till lantbruksstyrelsens äskanden. De i propositionen föreslagna beloppen i fråga om ramen för den statliga kreditgarantien och bidragsanslaget bör följaktligen höjas till de av lantbruksstyrelsen äskade summorna.

Med stöd av det som ovan anförts hemställer vi,

- A. att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 104 måtte, med ändring av vad i propositionen anföres i fråga om grunderna för statlig kreditgaranti och bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering, uttala

- 1) att kreditgaranti och statsbidrag skall kunna utgå även vid nyetablering av företag;
 - 2) att kreditgaranti skall utgå oberoende av antalet i företaget anställda;
 - 3) att statsbidrag skall kunna utgå till företag med upp till och med två helårsanställda arbetare utöver brukaren och driftsledaren;
 - 4) att kreditgaranti skall kunna beviljas för laboratorielån och statsbidrag lämnas till laboratorieverksamhet.
- B. 1) att riksdagen måtte medgiva att under budgetåret 1955/56 statlig kreditgaranti må beviljas för lån, avseende trädgårdsnäringens rationalisering, intill ett belopp av tre miljoner kronor.
- 2) till bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Stockholm den 22 mars 1955

Bertil Ohlin

Wald. Svensson

Per A. Johnson
i Kastanjegården

Ragnhild Sandström

Filip Kristensson
i Osby
